



Norges vassdrags- og energidirektorat - NVE
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Saksbehandlar, innvalstelefon
Gry Walle, 5557 2332

Fråsegn til revisjonsdokument for Eidfjord Nord reguleringa - Eidfjord - Ulvik

Eidfjord Nord reguleringa produserer klimavenleg energi, og har stor samfunnsnytte. Konesjonen vart gitt på ei tid då natur og friluftsliv blei tillagt mykje mindre vekt enn i dag, og konsesjonsvilkåra må moderniserast til dagens miljøstandard.

Statsforvaltaren meiner det som hovudregel bør sleppast minstevassføring/miljøbasert vassføring på anadrom sone i dei regulerte vassdraga Eidfjordvassdraget, Simadalselva og i Austdøla, i tillegg til minstevassføringa i Vøringsfossen om sommaren. Tilstrekkeleg mengd vatn, tekniske løysingar og kostnader må greiast ut for Simadalselva og Austdøla.

Vi viser til oversendinga av 25. mars 2021 som gjeld høyring av revisjonsdokumentet for Eidfjord Nord reguleringa.

Innleiing

Statkraft har utarbeidd eit revisjonsdokument på bakgrunn av innkomne revisjonskrav og føringar frå Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Dokumentet omtalar ulemper ved utbygginga som er kjent for selskapet, og skal saman med innkomne høyringsfråsegner gi grunnlag for reviderte vilkår.

I St. meld. 14 (2015-2016) s. 95 er revisjon av vasskraftkonesjonar omtalt som «*et virkemiddel for å modernisere konsesjonsvilkårene og forbedre miljøforholdene i regulerte vassdrag og bringe dem mer i tråd med dagens miljøstandarder.*» Det eksisterande kraftanlegget med konsesjonsgitte vilkår skal vurderast opp mot anlegget med føreslegne nye avbøtande tiltak, som kan vere slepp av minstevassføring, miljøtilpassa driftsvassføring eller restriksjonar for fylling av vassmagasin. Det vil vidare bli innført moderne standardvilkår.

Statsforvaltaren vil kommentere reguleringspåverknaden på allmenne interesser som naturmiljø og friluftsliv, og vil foreslå minstevassføring og andre avbøtande tiltak som bør fastsetjast i konsesjonsvilkåra. Etter den nye arbeidsdelinga innan miljøsektoren, er ansvaret for anadrome laksefisk og villrein i denne høyringssaka løfta opp til Miljødirektoratet. Som sektormyndede for landbruk vil vi òg kommentere landbruksdrifta i området.



Vassforskrifta

Føremålet med vassforskrifta er «..å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene».

Revisjonsrapporten¹ har mellom anna peikt på Eidfjordvassdraget, Simdalselva og Rembesdalsvatnet som vassførekomstar der aktuelle tiltak er minstevassføring og magasinrestriksjonar. Simadalselva og Bjoreio nedre del er i godkjeningsbrev av 4. juli 2016 frå KLD, ført opp som vassførekomstar med miljømål som kan føre med seg krafttap. Vedlegg 1. er ein tabell som viser påverka vassførekomstar i reguleringsområdet, som har tiltak knytt til vassdragsreguleringa.

Anadrom laksefisk

Revisjonen omfattar fire anadrome vassdrag; Eidfjordvassdraget og Simadalselva i Sysima, og Norddøla og Austdøla i Langsima. Vi vil i hovudsak berre kort omtale laks og sjøaure, og viser til utfyllande omtale frå Miljødirektoratet.

Eidfjordvassdraget: Laksestamma i Eidfjordvassdraget er kategorisert som særst dårleg (kvalitetsnormen) og sjøaurestamma som god (lakseregisteret). Vassdraget består av tre avsnitt; Eio (2 km), Veig er lakseførande i om lag 2,5 km, og Bjoreio er lakseførande i om lag 5 km. Om lag 74 % av det opphavlege nedbørsfeltet er fråført. Veig er uregulert. Statkraft Energi AS har sidan 1990- talet undersøkt flaskehalsar i vassdraget, bestandsstatus fisk og har gjennomført tiltak. Selskapet har blant anna søkt om, og fått løyve til å flytte vatn frå sommar til vinter, for å sikre vassføring på anadrom sone heile året. Kunnskapen om flaskehalsar, vassføring, vassdekt areal, stranding av rogn og yngel m.m. er god i vassdraget.

For å unngå at vassføringa skal vere ein flaskehals for fiskeproduksjonen i vassdraget, er det naudsynt å sikre meir vatn om vinteren. Minstevassføringa om sommaren er ikkje avgrensande for anadrom fisk, men tapping av kaldt vatn frå Sysendammen har ført til unaturleg kaldt vatn i Bjoreio. Kaldt vatn fører til dårlegare vekst og auka smoltalder, som igjen fører til redusert produksjon av ungfisk. Vi meiner difor det må sikrast i konsesjonen at minimum 50 % av minstevassføringa i perioden 20. juni - 15. september må sleppast frå Storlia og Isdal, for å unngå unaturleg kaldt vatn i Bjoreio.

For å sikre tilstrekkeleg vassføring i gytetida, meiner vi det bør sleppast 3 m³/s i perioden 15. september til 15. november, målt på Høl. For å sikre at gytegroper ikkje vert tørrlagt, og tilstrekkeleg vassdekt areal for ungfisk, meiner vi det i perioden 15. november til 1. juni bør vere ein minstevassføring målt på Blåsteinen på 2 m³/s. For å sikre noko fleksibilitet, kan kravet om 2 m³/s vere målt over eit døgn, men aldri under 1,5 m³/s.

Det bør vurderast å sleppe ein flaum om våren for å sikre utvandring av laksesmolt, om ikkje restfeltet har sørga for naturleg flaum.

Forslag til minstevassføring:

- 1. 6 – 15.9: 11 m³/s målt på Høl.
- 20.6 - 15.9: Minimum 50 % av minstevassføringa skal komme frå Storlia og Isdal.
- 15.9 – 15. 11: 3 m³/s målt på Høl.
- 15. 11 – 1.6: 2 m³/s målt på Blåsteinen. Snitt over døgn, men aldri under 1,5 m³/s.

Simadalselva: Sjøaurevassdrag, sjøauren er kategorisert som god (lakseregisteret). Vassdraget er anadromt i 4,3 km. Gjennomsnittleg årsvassføring er 23 % av det vassføringa var før reguleringa.



Reduksjonen er størst om sommaren. Vassføringa er i dag rekna som ein flaskehals for fiskeproduksjonen i vassdraget. LFI rapport 224 *Fiskebiologiske undersøkelser i Sima med vurdering av vintervannføring og stranding av gytegroper 2011, 2012 og 2013* viser til at 300 l/s om vinteren truleg er tilstrekkeleg for å sikre dei fleste gytegroper og viktige ungfiskareal. 500 l/s er truleg nok til at vintervassføringa ikkje lenger er ein flaskehals. Lågaste vassføring får ein stort sett i mars, før regulering var gjennomsnittleg vassføring i mars 380 l/s². Vi foreslår ei minstevassføring heile året på 400 l/s, målt på Tveit.

Osavassdraget (Norddøla og Austdøla): Osvavassdraget består av Norddøla og Austdøla. Frå samløpet og ned til sjøen er det 500 meter. Norddøla har ei lakseførande strekkje på 2,5 km og i Austdøla er lakseførande strekkje 1 km. I Norddøla er om lag 53 % årsvassføringa att etter regulering, i Austdøla er det om lag 16 % att. Det er i dag ei sjøaurestamme i vassdraget. Vassføringa er ikkje vurdert å vere flaskehals i Norddøla. For Austdøla er vassføringa i dag ein flaskehals for produksjon av sjøaure. Vi meiner det bør innførast minstevassføring i Austdøla, og det bør gjennomførast ein utgreiing for å sjå kva som er rett nivå på minstevassføring. Inntil det er avklart foreslår vi 200 l/s heile året, målt på androm sone.

Villrein

Villreinen i Noreg er truga frå mange hald; sjukdom, auka ferdsel, hyttebygging, vegbygging og kraftutbygging er nokre av dei negative faktorane som gjer at villrein er vurdert som «nær truga» på den førebelse revideringa av raudlista som kjem til hausten. Hardangervidda er eit nasjonalt viktig villreinområde der stamma no er under press frå fleire hald. Sumeffekten av alle dei negative faktorane fører m.a. til låg vekt på kalvar og fare for sjukdom som t.d. fotråteutbrotet i 2019. Truleg blir stamma pressa til å vere tettare saman på mindre område enn tidlegare.

For villreinen er det viktig at trekkvegane blir oppretthaldne, og med kalvingsland der dei får vere i ro og fred. Mange av trekkvegane er i dag ute av bruk grunna stor menneskeleg ferdsel, hytteutbygging og tilhøyrande trafikk, vegbygging og kraftutbygging. Villreinen på Hardangervidda nyttar tidvis dei relativt rolege områda vest for Hardangerjøkulen som sumararbeite og det er viktig at dei trekkpassasjene som bind saman sentralvidda og fjellområda i Ulvik blir haldne ope. Rein frå Nordfjella har òg tidvis trekt ned i desse områda for beiting, sjølv om slik utveksling av dyr, med dagens sjukdomssituasjon (CWD), ikkje lengre er ønskjeleg. Det er den totale belastninga på Hardangervidda som truleg no er over tolegrensa for at vi i framtida skal kunne ha Europas viktigaste villreinstamme her.

Vi viser til fråsegn frå villreinnemnd og utval for detaljert kunnskap om kritiske punkt for villreinen innanfor revisjonsområdet.

Anna viktig naturmangfald

Det er registrert mange verdiar knytt til reguleringsområdet. Ved Vøringsfossen er det til dømes ei særskilt viktig fossesprøytsone – ei av dei største og mest velutvikla fossesprøytsone i landet. Det er usikkert i kor stor grad vassdragsreguleringa har påverka vegetasjonen her. I Isdalsvatnet er det registrert hekkande storlom, og inste del av vatnet er eit viktig våtmarksområde for fugl.

Landskap og friluftsliv

Store delar av reguleringsområdet ligg innafor eit særskilt viktig friluftslivsområde (naturbase), og med landskap kategorisert i klasse A i Fylkesdelplan for små vasskraft i Hordaland 2009 – 2021. Reguleringsområdet grenser til Hardangervidda nasjonalpark og Skaupsjøen/Hardangerjøkulen landskapsverneområde, og i tillegg ligg Bjoreiddalen naturreservat innanfor reguleringsområdet.



Vøringsfossen er ein av Noregs mest besøkte naturattraksjonar. I samband med nasjonal turistveg er utsiktsområdet oppgradert, m.a. er det bygd ei gangbru over elva like ovanfor fossen. Av omsyn til denne viktige turistattraksjonen vart det innført minstevassføring i sommarhalvåret når konsesjonen vart gitt. Dette blir òg ivaretatt i det nye manøvreringsreglementet.

Landbruk

Det er fleire beitelag som har beiteområde i eller nær reguleringsområde. Ulvik beitelag sitt beiteområde dekker store deler av Rundavatn i nord. Her beitar det rett over 900 lam og 500 sau. Isdal-Skytjedal, Søre Skjold og vestlege del av Halne beitelag har beiteområde rundt Sysenvatn. Her går det om lag 1300 sau, 1900 lam og 50 storfe. Lenger sør i Bjoreio og litt av Høl restfelt har Øvre Eidfjord Beitelag sitt beiteområde kor det går rett under 1400 lam og over 700 sau.

Anleggsvegar tilhøyrande kraftanlegget er positive for beitenæringa med tanke på tilsyn og slepp av dyr. Ein må òg vere bevisst på korleis utbygginga kan påverke gjerdeeffekten i fjellområdet, og det bør vurderast konkret behovet for eventuelle tiltak for å bøte på dette. Vi reknar med at dette har vore vurdert og er kompensert i skjønnet. Om dette ikkje er tilfelle, bør det vurderast om avbøtande tiltak kan heimlast i dei nye konsesjonsvilkåra.

For jordbruksareal er det generelt mest fulldyrka jord i sør- og nordenden av Eidfjordvatnet og ovanfor Isdalsvatnet. Langs Simadalselva og ved Høl er det meir innmarksbeite. Isdalsvatnet er den einaste vassførekomsten som er registrert som påverka av jordbruk og vasskraft ved nemnte områder med jordbruksareal.

Konklusjon/tilråding

For at miljøtilhøva kjem meir i tråd med dagens standard, legg vi til grunn at følgjande blir innarbeidd i konsesjonen:

- Heilårs, variabel minstevassføring i Eidfjordvassdraget.
- Heilårs minstevassføring i Simadalselva, målt på Tveit.
- Heilårs minstevassføring i Austdøla, målt på anadrom strekkje.

Med helsing

Eline Orheim
fung. miljødirektør

Gry Walle
seniorrådgjevar

Dokumentet er elektronisk godkjent



1. NVE rapport 49/2013. Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022. Nasjonal gjennomgang og forslag til prioriteringer.
2. LFI rapport 166. Statusrapport for langsiktige undersøkelser av laksefisk i seks regulerte vassdrag i Hardanger 2007-2008

Kopi til:

Ulvik herad	Skeiesvegen 3	5730	ULVIK
Eidfjord kommune	Simadalsvegen 1	5783	EIDFJORD
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Torgarden	7485	TRONDHEIM

Vedlegg 1. Tabell med vassførekomst med tiltak knytt til påverknaden frå vassdragsreguleringa.

Vassførekomst	ID	SMVF	Tilstand	Miljømål	Tiltak og status
Eio	050-95-R	Ja	Dårleg	GØP	Problemkartlegging - gjennomført
Bjoreio – frå dam Tveitofoss til Eidfjorvatnet	050-104-R	Ja	Dårleg	GØP	Omløpsventil – ferdig Betre nedvandring Tveitofoss – ferdig Sesongbasert minstevassføring – føreslått Habitattiltak, gyteplass og skjul – ferdig Åpne sideløp – Ikkje gjennomført som planlagt, står som ferdig Utsetting av fisk – ferdig Problemkartlegging – ferdig Temperaturregulering via inntak – føreslått Dempa effektkøyning - føreslått
Bjoreio overføring frå Sysenvatnet – dam Tveito	050-105-R	Ja	Moderat	GØP	Dempa effektkøyning
Sysenvatnet	050-1907-L	Ja	Moderat	MSM	Problemkartlegging - ferdig
Isdøla Isdalsvatnet – Bjoreio	050-106-R	Ja	Moderat	GØP	Opprette fiskepassasje – føreslått Problemkartlegging - avvist
Isdalsvatnet	050-1906-L	Ja	Moderat	GØP	Problemkartlegging - føreslått
Isdølo inntak – Isdalsvatnet	050-107-R	Ja	God	GØP	Problemkartlegging - avvist
Rembesdalselvi	050-20-R	Ja	Moderat	MSM	Problemkartlegging - avvist
Rembesdalsvatnet	050-1914-L	Ja	Særs dårleg	GØP	Magasinrestriksjonar – avvist Problemkartlegging - avvist
Nordelva	050-19-R	Ja	Moderat	GØP	Problemkartlegging – avvist Variabel miljøtilpassa vassføring – avvist



Sima anadrom strekning	050-141-R	Ja	Moderat	GØP	Betre gyteplassar – starta Problemkartlegging – starta Tersklar – ferdig Tilføre daud ved – starta Utsetting av fisk – ferdig Utsetting av stein – starta Variabel miljøtilpassa vassføring – planlagt
Skredåni	050-23-R	Ja	Moderat	MSM	Problemkartlegging - avvist
Langavatnet	051-1921-L	Ja	Moderat	MSM	Problemkartlegging – ferdig Utsetting av fisk- starta
Øvre Austdøla	051-12-R	Ja	Dårleg	GØP	Problemkartlegging – avvist Tersklar - ferdig
Rundavatnet	051-1918-L	Ja	Moderat	GØP	Fiskeundersøking – føreslått
Austdalsnutvatnet	051-1917-L	Ja	Moderat	GØP	Fiskeundersøking – føreslått
Nedre Austdøla	051-13-R	Ja	Moderat	GØP	Etablering av skjul, utsetting av stein – planlagt Habitattiltak – starta Problemkartlegging – starta Utsetting av fisk – ferdig Variabel miljøtilpassa vassføring – avvist
Norrdøla nedstraums inntak Lang-Sima kraftverk	051-5-R	Ja	Dårleg	GØP	Problemkartlegging – avvist Variabel miljøtilpassa vassføring – avvist
Skurlsvatnet	051-1916-L	Ja	Moderat	GØP	Fiskeundersøking - føreslått
Floskefonnvatn	051-16623- L	Ja	Moderat	GØP	Problemkartlegging - avvist
Norrdøla nedre	051-6-R	Ja	Dårleg	GØP	Terskler - ferdig Utsetting av fisk i ulike stadier - ferdig Problemkartlegging fisk - planlagt Utsetting av stein - startet



					Etablere kantvegetasjon - planlagt Vedlikeholde eksisterende anlegg for anadrom fisk - startet Variabel miljøtilpasset vannføring - avvist
Nedre Demmevatn	050-16871-L	Ja	Moderat	GØP	Problemkartlegging - avvist
Oneåa	050-27-R	Ja	Dårleg	MSM	Problemkartlegging - avvist Variabel miljøtilpasset vannføring - avvist
Åsåna	050-25-R	Ja	Moderat	GØP	Problemkartlegging - avvist Variabel miljøtilpasset vannføring - avvist